

Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών
Νομική Σχολή
Τμήμα Νομικής
Τομέας Α' Ιδιωτικού Δικαίου

Μιχ. Κ. Αυγουστιανάκης
Αναπληρωτής Καθηγητής
Ιπποκράτους 33, Αθήνα 10680
e-mail: maugoust@law.uoa.gr

Προς
την επταμελή Επιτροπή για την πλήρωση μιας θέσης Επίκουρου καθηγητή με
γνωστικό αντικείμενο «Αστικό Δίκαιο» (εξέλιξη της κ. Ελένης Ζερβογιάννη)
στη Νομική Σχολή του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης (Α.Π.Θ.)

(Διά της Γραμματείας της Νομικής Σχολής του Α.Π.Θ.)

Αθήνα, 25/5/2015

Έκθεση Αξιολόγησης

A. Εισαγωγικά

Η επταμελής Επιτροπή για την πλήρωση μιας θέσης Επίκουρου καθηγητή με γνωστικό αντικείμενο «Αστικό Δίκαιο» (εξέλιξη της κ. Ελένης Ζερβογιάννη) στη Νομική Σχολή του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης (Α.Π.Θ.), στη συνεδρίασή της στις 27-3-2015, με όρισε αξιολογητή προκειμένου να προβώ σε γραπτή αξιολόγηση του έργου της υποψηφίας.

Ανταποκρινόμενος στο ανωτέρω αίτημα της Επιτροπής και αφού τέθηκε υπόψη μου το προς κρίση έργο της υποψηφίας κ. Ελένης Ζερβογιάννη, συνοδευόμενο από βιογραφικό σημείωμα και υπόμνημα, διατυπώνω ακολούθως την γνώμη μου για την υποψηφιότητά της.

B. Γενικά για την υποψήφια

Η υποψήφια γεννήθηκε στην Αθήνα στις 7 Μαΐου 1978. Μετά την ολοκλήρωση των σπουδών της στο Τμήμα Νομικής του Πανεπιστημίου Αθηνών (1996-2000), αποφοίτησε το έτος 2000 με βαθμό πτυχίου «Λίαν καλώς» (8,3/10).

Τον Οκτώβριο του 2001 έλαβε από τη Νομική Σχολή του Πανεπιστημίου του Αμβούργου τον μεταπτυχιακό τίτλο «European Master in Law and Economics» με τον βαθμό 8,4/10. Το θέμα της διπλωματικής της εργασίας ήταν «Third Party Pure Economic Losses from a Law and Economics Point of View – A Comparative Approach of the Civil Law Countries» (Καθαρώς οικονομικές ζημιές τρίτων από τη σκοπιά της οικονομικής ανάλυσης του δικαίου – συγκριτική επισκόπηση του ηπειρωτικού δικαίου).

Στις 22 Μαρτίου 2006 αναγορεύθηκε Διδάκτωρ Νομικής από το Τμήμα Νομικής του Πανεπιστημίου Αθηνών με θέμα διδακτορικής διατριβής «Η επαναφορά της προηγούμενης κατάστασης ως τρόπος αποκατάστασης της ζημίας – Μια συμβολή στην ερμηνεία της ΑΚ 297 εδ. 2» (με επιβλέποντα τον Καθηγητή Μ. Σταθόπουλο), η οποία βαθμολογήθηκε ομοφώνως με τον βαθμό «Άριστα».

Από τον Οκτώβριο του 2006 απασχολήθηκε ως ειδική επιστήμονας (π.δ. 407/1980) σε διάφορα Τμήματα του Πανεπιστημίου Πειραιώς στα γνωστικά αντικείμενα «Αστικό Δίκαιο» και «Εισαγωγή στο Δίκαιο».

Τον Ιούνιο του 2009 εκλέχθηκε Λέκτορας στο Τμήμα Νομικής του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης (Α.Π.Θ.) με γνωστικό αντικείμενο «Αστικό Δίκαιο». Διορίσθηκε τον Δεκέμβριο 2010 και ανέλαβε καθήκοντα τον Φεβρουάριο 2011.

Από τον Οκτώβριο του 2012 είναι μέλος του Συνεργαζόμενου Εκπαιδευτικού Προσωπικού (ΣΕΠ) του Ελληνικού Ανοικτού Πανεπιστημίου, στο Πρόγραμμα Σπουδών «Διοίκηση Επιχειρήσεων και Οργανισμών», στη Θεματική Ενότητα «Βασικές Αρχές Δικαίου και Διοίκησης».

Η υποψήφια έχει και πλούσια διδακτική εμπειρία. Κατά τη διάρκεια της θητείας της ως Λέκτορα στη Νομική Σχολή του Α.Π.Θ. έχει διδάξει Γενικές Αρχές Αστικού Δικαίου, Εμπράγματο Δίκαιο, Οικογενειακό Δίκαιο, Κληρονομικό Δίκαιο, Νέες συμβατικές μορφές των σύγχρονων συναλλαγών, καθώς και τα μαθήματα Introduction to Greek Civil Law και Introduction to Comparative Law (στην αγγλική γλώσσα) στο πλαίσιο του προγράμματος Erasmus. Διαθέτει εξάλλου και πρόσθετη διδακτική εμπειρία σε προπτυχιακό και μεταπτυχιακό επίπεδο, ιδίως ως ειδική επιστήμονας στο Πανεπιστήμιο Πειραιώς, καθώς και ως μέλος ΣΕΠ του Ελληνικού Ανοικτού Πανεπιστημίου (όπως αναλυτικότερα εκτίθεται και στο υπόμνημα της υποψηφίας).

Η υποψήφια, κατά τη διάρκεια της θητείας της στο Α.Π.Θ., έχει επίσης αναλάβει και επιτελέσει διοικητικό έργο (π.χ. μέλος της Γενικής Συνέλευσης Τμήματος, μέλος της Επιτροπής Οδηγού Σπουδών, μέλος της Διαρκούς Επιτροπής Αξιολογήσεων, Ενημερώσεων και Προβολής Έργου της Νομικής Σχολής, Αναπληρώτρια Πρόεδρος της Επιτροπής Προδικαστικών Προσφυγών των Διαγωνιστικών Διαδικασιών για τη συντήρηση και τη λειτουργία κτηριακών και Η/Μ εγκαταστάσεων του Α.Π.Θ. κλπ).

Τον Απρίλιο του 2003 διορίσθηκε Δικηγόρος στον Δικηγορικό Σύλλογο Αθηνών και από το 2007 έχει προαχθεί σε δικηγόρο ενώπιον του Εφετείου.

Έχει συμμετάσχει με εισηγήσεις και παρεμβάσεις σε πολλές επιστημονικές εκδηλώσεις και συνέδρια, καθώς επίσης έχει συμμετάσχει σε πολλά ερευνητικά προγράμματα.

Έχει άριστη γνώση της αγγλικής, γαλλικής και γερμανικής γλώσσας και καλή γνώση της ισπανικής.

Γ. Κρινόμενο συγγραφικό έργο

I. Δημοσιεύσεις πριν από την εκλογή στη βαθμίδα του Λέκτορα

Στο συγγραφικό έργο της υποψηφίας έως την παρούσα κρίση περιλαμβάνονται μία μονογραφία (Η επαναφορά της προηγούμενης κατάστασης ως τρόπος αποκατάστασης της ζημίας - Μια συμβολή στην ερμηνεία της ΑΚ 297 εδ. 2) και πολλές άλλες δημοσιεύσεις (μελέτες, άρθρα σε περιοδικά και τιμητικούς τόμους, συμβολές σε συλλογικά ερμηνευτικά έργα και παρατηρήσεις στη νομολογία), που εκτίθενται αναλυτικά και στο υπόμνημα της υποψηφίας. Το έργο αυτό έχει υποβληθεί ήδη προς κρίση και έχει κριθεί κατά την εκλογή της στη βαθμίδα του Λέκτορα. Η κρίση στηρίχθηκε στην Εισηγητική Έκθεση από 2/6/2009 προς το Τμήμα Νομικής του Α.Π.Θ. (αρ. πρωτ. 1476/2-6-2009).

II. Δημοσιεύσεις μετά την εκλογή στη βαθμίδα του Λέκτορα

Για την εκλογή στη βαθμίδα του Επίκουρου Καθηγητή καταθέτει προς κρίση το κατωτέρω νεότερο έργο: μία μονογραφία, 17 άρθρα, μελέτες και συμμετοχές σε συλλογικά έργα, 4 παρατηρήσεις σε δικαστικές αποφάσεις, καθώς και λοιπές δημοσιεύσεις.

1. Μονογραφία

Κληρονομικές συμβάσεις: Από την απαγόρευση στην αναζήτηση θεμιτών εναλλακτικών. Ιδίως η εγκατάσταση κληρονόμου έναντι ανταλλάγματος (Πρόλογος Μιχ. Σταθόπουλου), εκδ. Σάκκουλα, Αθήνα/Θεσσαλονίκη 2015, σελ. XXX + 379.

Αντικείμενο της μονογραφίας αποτελεί η αναζήτηση και επανεκτίμηση του δικαιολογητικού λόγου της απαγόρευσης των κληρονομικών συμβάσεων και ο προσδιορισμός του πεδίου εφαρμογής της.

Η μονογραφία διαρθρώνεται σε εννέα παραγράφους.

Η πρώτη παράγραφος (§1) αποτελεί μία εισαγωγή στον προβληματισμό επί του εξεταζόμενου ζητήματος. Αναδεικνύεται η ανάγκη σχεδιασμού της «μετά θάνατον» τύχης της περιουσίας του προσώπου και επισημαίνεται επίσης ότι μόνη η διαθήκη θεωρείται ανεπαρκής για την επίτευξη αυτού του στόχου, με αποτέλεσμα να παρατηρείται διεθνώς στροφή στη χρήση συμβάσεων για τον σκοπό αυτό.

Ακολουθεί μία ενότητα παραγράφων (§§ 2-4) που αποτελεί το πρώτο μέρος της μονογραφίας υπό τον τίτλο «Η προβληματική των κληρονομικών

συμβάσεων». Στην §2 (με τίτλο: «Απαγόρευση των κληρονομικών συμβάσεων: Λόγος και αντίλογος») εκτίθενται και αντικρούονται τα επιχειρήματα που έχουν κατά καιρούς προβληθεί υπέρ της απαγόρευσης της συμβατικής εγκατάστασης κληρονόμου. Ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζει το επιχείρημα που συνίσταται στην προστασία της ελευθερίας του διατιθέναι (§ 2 IV 3). Στο σημείο αυτό η υποψήφια διατυπώνει ενδιαφέρουσες σκέψεις για την αντιπαράθεση των αρχών της ελευθερίας του διατιθέναι και της ελευθερίας των συμβάσεων, οι οποίες ανάγονται και οι δύο στην αρχή της ιδιωτικής αυτονομίας. Στην §3 (με τίτλο: «Οι κληρονομικές συμβάσεις στον χώρο και στον χρόνο»), επιχειρείται μία ιστορική και συγκριτική επισκόπηση του ζητήματος. Διαπιστώνεται ότι σε πολλές έννομες τάξεις επικρατεί η κατ'αρχήν ελευθερία σύναψης κληρονομικών συμβάσεων. Αλλά και όπου ισχύει η απαγόρευση, διαπιστώνεται μια στροφή προς την κατεύθυνση περιορισμού του πεδίου εφαρμογής της. Στην §4 (με τίτλο: «Η απαγόρευση των κληρονομικών συμβάσεων στο ελληνικό δίκαιο») ακολουθεί η εγγύτερη επεξεργασία του ελληνικού δικαίου, στο επίκεντρο της οποίας βρίσκεται η ΑΚ 368. Προτάσσεται η παρουσίαση των ιστορικών καταβολών της ρύθμισης του ΑΚ (§ 4 I) και ακολουθεί η σκιαγράφηση της απαγόρευσης των κληρονομικών συμβάσεων κατά την ΑΚ 368, με ιδιαίτερη έμφαση στη διάκριση των κληρονομικών συμβάσεων σε βασικούς τύπους (§ 4 II). Στη συνέχεια η ανάλυση επικεντρώνεται στην έναντι ανταλλάγματος εγκατάσταση κληρονόμου ή σύσταση κληροδοσίας (§ 4 III). Τέλος, από πλευράς ιδιωτικού διεθνούς δικαίου, υποστηρίζεται ότι η ΑΚ 368 συνιστά διάταξη δημόσιας τάξης υπό την έννοια της ΑΚ 3, όχι όμως και υπό την έννοια της ΑΚ 33 (§ 4 IV), με επιχείρημα υπέρ της άποψης αυτής και από τον νέο Κανονισμό 650/2012/ΕΕ.

Μία επόμενη ενότητα παραγράφων (§§ 5-7) αποτελεί το δεύτερο μέρος της μονογραφίας υπό τον τίτλο «Εναλλακτικές δυνατότητες για την εξυπηρέτηση των αναγκών του κληρονομούμενου». Στην §5 (με τίτλο: «Εναλλακτικές δυνατότητες και καταστρατήρηση της ΑΚ 368») σκιαγραφούνται οι βασικοί τύποι των εναλλακτικών δυνατοτήτων του κληρονομούμενου (§5 II), εξετάζεται το ζήτημα καταστρατήρησης της ΑΚ 368 (§ 5 III) και διατυπώνονται ορισμένες τελικές παρατηρήσεις ως προς τη σκοπιμότητα επέκτασης του πεδίου εφαρμογής της ΑΚ 368 (§ 5 IV). Στην §6 (με τίτλο: «Αντληση πόρων από τη μεταβίβαση ακινήτου») εξετάζεται η δυνατότητα του «κληρονομούμενου» να αντλήσει πόρους από τη μεταβίβαση ακινήτου, ιδίως λόγω πώλησης, ισόβιας προσόδου ή παροχής διατροφής σε είδος, με παράλληλη διατήρηση του δικαιώματος χρήσης του. Κατά την εξέταση των ζητημάτων αυτών, η υποψήφια ασχολείται με ιδιαίτερα ενδιαφέροντα αλλά και δυσχερή ερμηνευτικά προβλήματα. Στην §7 (με τίτλο: «Αντληση πόρων από την επιβάρυνση ακινήτου με υποθήκη: η 'αντίστροφη υποθήκη'») εξετάζεται η δυνατότητα του διαθέτοντος να αντλήσει ρευστότητα με αξιοποίηση της ακίνητης περιουσίας, χωρίς να προβεί στην εκποίησή της, αλλά με την επιβάρυνσή της προς εξασφάλιση χορηγούμενου δανείου. Για την εξυπηρέτηση των ειδικότερων αναγκών ηλικιωμένων ιδίως προσώπων, ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζει ο θεσμός της «αντίστροφης υποθήκης»

(reverse mortgage). Ο θεσμός αυτός διαφέρει από το σύνηθες ενυπόθηκο δάνειο τόσο ως προς την καταβολή του κεφαλαίου του δανείου όσο και ως προς την απόδοση κεφαλαίου και τόκων. Συγκεκριμένα, το κεφάλαιο καταβάλλεται από τον δανειοδότη συνήθως σε περιοδικές δόσεις κατά τη διάρκεια της ζωής του δανειολήπτη, ενώ η υποχρέωση απόδοσης κεφαλαίου και τόκων γεννάται κατ'αρχήν κατά το χρονικό σημείο θανάτου του δανειολήπτη ή της τυχόν προγενέστερης εκποίησης από αυτόν του ακινήτου. Στην §8, υπό τη μορφή παρέκβασης (με τίτλο: «Παρέκβαση: Το ζήτημα της de facto ανάληψης της φροντίδας προσώπου»), ακολουθεί μία σύντομη αναφορά στη μέριμνα που θα μπορούσε να ληφθεί, ώστε να εξασφαλισθεί η παροχή φροντίδας και σε πρόσωπα που έχουν περιουσία, αλλά δεν είναι σε θέση (ούτε αυτοπροσώπως, ούτε μέσω αντιπροσώπου) να καταρτίσουν συναφείς συμβάσεις. Συγκεκριμένα, η μέριμνα αυτή θα μπορούσε να εξασφαλισθεί με την παροχή κινήτρων σε τρίτους να συντρέξουν ορισμένο πρόσωπο, έναντι του οποίου δεν έχουν σχετική υποχρέωση εκ του νόμου, αν αναγνωριζόταν η δυνατότητά τους να λάβουν ορισμένη παροχή από την κληρονομία, ως «ανταμοιβή» για τα όσα παρείχαν στον κληρονομούμενο.

Στην τελευταία ενότητα (§ 9), υπό τον τίτλο «Τελικές παρατηρήσεις: Η ανάγκη επανεξέτασης της απαγόρευσης των κληρονομικών συμβάσεων», συνάγονται τα συμπεράσματα της ανάλυσης.

Η υποψήφια ασχολείται με ένα ζήτημα που παρουσιάζει ιδιαίτερο ενδιαφέρον και δεν είχε έως τώρα καταστεί αντικείμενο διεξοδικής επεξεργασίας στη νομική θεωρία. Στη μονογραφία το ζήτημα αυτό εξετάζεται σε βάθος, με αξιοσημείωτη δογματική συγκρότηση, καθαρότητα σκέψης, σαφήνεια διατύπωσης, καθώς και με αναλυτική και συνθετική ικανότητα. Κατά την εξέταση των νομικών προβλημάτων, η υποψήφια κινείται επίσης με άνεση σε ζητήματα μεθοδολογίας του δικαίου και με μεγάλη άνεση και μεθοδολογική επάρκεια ανάγεται στις αρχές του δικαίου και τα αντιτιθέμενα συμφέροντα. Ενδιαφέρον παρουσιάζουν μάλιστα όχι μόνο οι ερμηνευτικές λύσεις που προτείνει η υποψήφια de lege lata, αλλά και οι de lege ferenda εύστοχες παρατηρήσεις της. Για όλους τους λόγους αυτούς, η μονογραφία συνιστά μία σημαντική συμβολή όχι μόνο για το κληρονομικό δίκαιο, αλλά και για το Αστικό Δίκαιο γενικότερα.

2. Άρθρα, μελέτες και συμμετοχές σε συλλογικά έργα

2.1. Προθεσμίες (άρθρα 240-246 Α.Κ.), σε: Γεωργιάδη, Σύντομη Ερμηνεία του Αστικού Κώδικα, ΣΕΑΚ Ι, Δίκαιο & Οικονομία - Π.Ν. Σάκκουλας, 2010, σ. 468-475.

Η δημοσίευση συνιστά ερμηνεία των άρθρων του Α.Κ. που διέπουν τις προθεσμίες. Πρόκειται για ερμηνεία διατάξεων με ιδιαίτερη πρακτική σημασία, οι οποίες, μολονότι έχουν σαφή διατύπωση, παρουσιάζουν και σημαντικά ερμηνευτικά προβλήματα.

2.2. **Ενοχές από συμβάσεις (άρθρα 361-373 Α.Κ.)**, σε: Γεωργιάδη, Σύντομη Ερμηνεία του Αστικού Κώδικα, ΣΕΑΚ Ι, Δίκαιο & Οικονομία - Π.Ν. Σάκκουλας, 2010, σ. 706-744.

Πρόκειται για ερμηνεία των άρθρων του Α.Κ. που διέπουν τις ενοχές από συμβάσεις και περιέχουν θεμελιώδεις διατάξεις για το ενοχικό δίκαιο. Κατά την ερμηνεία των σχετικών διατάξεων, προτάσσονται εισαγωγικές παρατηρήσεις, όπου γίνεται αναφορά στις κυριότερες διακρίσεις των συμβάσεων. Ακολουθεί η ανάλυση της θεμελιώδους διάταξης ΑΚ 361, η οποία καθιερώνει δύο βασικές αρχές του ενοχικού δικαίου: την αρχή της αναγκαιότητας της σύμβασης και κυρίως την αρχή της ελευθερίας των συμβάσεων. Στη συνέχεια αναλύονται διατάξεις που αφορούν την αρχική αδυναμία παροχής (ΑΚ 362-365), διατάξεις σχετικές με περιορισμούς στην ελευθερία των συμβάσεων και συναφείς ερμηνευτικούς κανόνες (ΑΚ 366-370), καθώς και διατάξεις σχετικές με την ανάθεση του προσδιορισμού αόριστης παροχής σε συμβαλλόμενο ή τρίτον (ΑΚ 371-373).

Κατά την ερμηνεία των ανωτέρω διατάξεων, παρουσιάζει επίσης ενδιαφέρον ο συσχετισμός των εξεταζόμενων διατάξεων με άλλες συναφείς διατάξεις, σε μια προσπάθεια κατανόησης της σημασίας τους στο εσωτερικό σύστημα του Αστικού δικαίου.

2.3. **Judges as Satisficers: A Law and Economics Perspective on Judicial Liability**, σε συνεργασία με την Επίκουρη Καθηγήτρια Ασπ. Τσαούση, *European Review of Law and Economics* 2010, σ. 333-357.

Πρόκειται για δημοσίευση εισήγησης στο 24ο ετήσιο συνέδριο της European Association of Law and Economics (Κοπεγχάγη, Σεπτέμβριος 2007). Η υποψήφια, σύμφωνα με το υπόμνημά της, έχει συγγράψει τις ενότητες 3-5 που έχουν ως αντικείμενο τη διερεύνηση των μέτρων που μπορούν να ληφθούν προκειμένου να παρασχεθούν κίνητρα στους δικαστές για την κατά το δυνατόν επιμελέστερη άσκηση των καθηκόντων τους.

Στη δημοσίευση διατυπώνονται ενδιαφέρουσες παρατηρήσεις στις οποίες αναδεικνύεται η ένταξη και αλληλεπίδραση της αστικής ευθύνης του δικαστή με το γενικότερο πλαίσιο της ευθύνης του, έτσι όπως διαμορφώνεται σε κάθε έννομη τάξη. Ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζει επίσης η προσέγγιση του ζητήματος από τη σκοπιά της οικονομικής ανάλυσης του δικαίου.

2.4. **Προστασία δεδομένων νομικών προσώπων**, σε: Τιμ. Τόμο Μιχ. Σταθόπουλου, εκδ. Αντ. Ν. Σάκκουλα, 2010, τόμ. Α, σ. 641-671.

Αντικείμενο της δημοσίευσης αποτελεί το ιδιαίτερα ενδιαφέρον και εριζόμενο ζήτημα της προστασίας των προσωπικών δεδομένων των νομικών προσώπων.

Η μελέτη διαρθρώνεται σε τέσσερις ενότητες. Η ενότητα Ι αποτελεί μία εισαγωγή στον προβληματισμό της μελέτης, ενώ η ενότητα ΙΙ αναφέρεται στην προστασία των δεδομένων νομικών προσώπων στον ευρωπαϊκό χώρο. Στην

ενότητα III εξετάζεται ειδικότερα η προστασία των δεδομένων νομικών προσώπων στο ελληνικό δίκαιο. Διατυπώνονται ενδιαφέρουσες σκέψεις σχετικά με τη συνταγματική κατοχύρωση του δικαιώματος του άρθρου 9Α Συντ. και για τα νομικά πρόσωπα (III 1), τις δυνατότητες προστασίας των δεδομένων νομικών προσώπων στην ελληνική έννομη τάξη (III 2), τη διαπίστωση των κενών στην προστασία αυτή (III 3), καθώς και ως προς τον τρόπο πλήρωσης των ανωτέρω κενών (III 4). Στην τελευταία ενότητα (IV) ανακεφαλαιώνονται τα συμπεράσματα της ανάλυσης και κρίνεται *de lege ferenda* σκόπιμη η ειδικότερη ρύθμιση της προστασίας των δεδομένων νομικών προσώπων.

Η δημοσίευση συνιστά μία σημαντική συμβολή στον επιστημονικό διάλογο για την προστασία των προσωπικών δεδομένων των νομικών προσώπων.

2.5. Η μεταρρύθμιση του γερμανικού κληρονομικού δικαίου. Μια κριτική προσέγγιση από τη σκοπιά του Έλληνα νομικού, ΕφΑΔ 2010, 24-34.

Πρόκειται για μία κριτική παρουσίαση της πρόσφατης μεταρρύθμισης του γερμανικού κληρονομικού δικαίου, η οποία τέθηκε σε ισχύ από 1.1.2010. Κύριος σκοπός της νομοθετικής πρωτοβουλίας ήταν η αύξηση της ελευθερίας του διαθέτη και η μεταρρύθμιση αφορούσε κυρίως τον θεσμό της νόμιμης μοίρας (αποκλήρωση, τρόπο υπολογισμού της νόμιμης μοίρας), καθώς και νέους θεσμούς, άγνωστους στο ελληνικό δίκαιο, όπως την αναβολή ικανοποίησης των μεριδούχων (*Stundung*), την ανταμοιβή των προσώπων που συνέτρεξαν τον διαθέτη.

Κατά την παρουσίαση των επί μέρους νέων ρυθμίσεων του γερμανικού κληρονομικού δικαίου, η υποψήφια συγκρίνει τις ρυθμίσεις αυτές με το ελληνικό δίκαιο και επισημαίνει ότι οι σχετικές νομοθετικές εξελίξεις παρουσιάζουν ιδιαίτερο ενδιαφέρον και για τη χώρα μας, εφόσον μάλιστα, κατά τη γνώμη της, έχουν ωριμάσει οι συνθήκες για τη μεταρρύθμιση και του ελληνικού κληρονομικού δικαίου.

2.6. Αμφισβητούμενα ζητήματα διαζευκτικής αιτιότητας. Συρροή ενέργειας τρίτου προσώπου με τυχαίο περιστατικό ή ενέργεια του ζημιωθέντος, ΕλλΔνη 2010, 949-963 – προδημοσίευση από Τιμ. Τόμο Ιωάννη Σπυριδάκη, εκδ. Αντ. Ν. Σάκκουλα, 2014, σ. 191-214.

Η δημοσίευση ασχολείται με την αντιμετώπιση των περιπτώσεων διαζευκτικής αιτιότητας στο ελληνικό δίκαιο και μάλιστα όχι στις περιπτώσεις συρροής πράξεων περισσότερων τρίτων προσώπων (ΑΚ 926 εδ. 2), αλλά κυρίως όταν η ζημία ενδέχεται να προκλήθηκε αφενός από πράξη τρίτου και αφετέρου από τυχαίο γεγονός ή πράξη του ίδιου του ζημιωθέντος.

Η υποψήφια ασκεί κριτική στην κρατούσα προσέγγιση του ζητήματος και προτείνει, κατ' απόκλιση από την αρχή «όλα ή τίποτα», να καθορίζεται η αποζημίωση με βάση την πιθανότητα πρόκλησης της βλάβης του ζημιωθέντος

από την ενέργεια του εναγομένου. Η προτεινόμενη λύση θεμελιώνεται στη βάση ηθικών αρχών, υποστηρίζεται όμως η θεμελίωσή της και *de lege lata*, με τελολογικά επιχειρήματα και ανάλογη εφαρμογή των ΑΚ 926 εδ. 2 και ΑΚ 300.

2.7. Non-institutional Care for Seniors from a Civil Law Perspective. A Comparative Study of Housing with Services and Adult Placement in France and in Germany, σε: *K. Boele-Woelki/ J. Miles/ J.M. Scherpe* (επιμ.), *The Future of Family Property in Europe*, Intersentia Editions: Antwerp/Oxford/Portland 2011, σ. 185-204.

Πρόκειται για μελέτη, στην οποία βασίστηκε η αντίστοιχη εισήγηση στο 4ο συνέδριο της Commission on European Family Law (Cambridge, Απρίλιος 2010). Το αντικείμενο της μελέτης εντάσσεται στο αποκαλούμενο «δίκαιο των ηλικιωμένων» (*elder law*) και αφορά ειδικότερα εναλλακτικούς τρόπους κάλυψης των καθημερινών αναγκών ηλικιωμένων προσώπων που δεν μπορούν πλέον να ζουν ανεξάρτητα στο σπίτι τους, αλλά και δεν επιθυμούν να διαβιώσουν σε οίκο ευγηρίας. Συγκεκριμένα, εξετάζονται οι θεσμοί της παροχής στέγης σε συνδυασμό με παροχή υπηρεσιών, καθώς και της αναδοχής ενηλίκων, οι οποίοι είναι ήδη γνωστοί σε αλλοδαπά δίκαια (ιδίως στο γαλλικό και το γερμανικό δίκαιο) και παρουσιάζουν ενδιαφέρον και για το ελληνικό δίκαιο.

2.8. On the Recovery of Non Pecuniary Loss in Greece, *Revue Hellénique de Droit International*, τόμ. 64, 2011, σ. 311-323.

Αντικείμενο της δημοσίευσης αποτελεί η κριτική παρουσίαση της προβληματικής της αποκατάστασης της μη περιουσιακής ζημίας στο ελληνικό δίκαιο.

2.9. On the Recovery of Non Pecuniary Loss in Italy and Greece. A Comment on the Joint Decision 26972/2008 of the Civil Chambers of the Italian Supreme Court from the Perspective of a Greek Lawyer, σε: Τιμ. Τόμο Πηνελ. Αγαλλοπούλου, τόμ. II, εκδ. Αντ. Ν. Σάκκουλα, 2011, σ. 1625-1644.

Το άρθρο βασίζεται εν μέρει στην προαναφερόμενη δημοσίευση (παραπ. αρ. 2.8), έχει όμως ευρύτερο αντικείμενο, καθώς η ελληνική ρύθμιση για την αποκατάσταση της μη περιουσιακής ζημίας συσχετίζεται με την αντίστοιχη ιταλική. Ο συσχετισμός αυτός παρουσιάζει ενδιαφέρον καθόσον στον ιταλικό ΑΚ, όπως και στον ελληνικό, περιλαμβάνεται διάταξη που περιορίζει την αποκατάσταση της μη περιουσιακής ζημίας σε εκείνες μόνο τις περιπτώσεις που προβλέπονται στον νόμο (βλ. ιταλΑΚ 2059). Κατά την παρουσίαση του ιταλικού δικαίου, αναδεικνύονται ιδιαίτερα οι έννοιες της «βιολογικής ζημίας» (*danno biologico*) και της «υπαρξιακής ζημίας» (*danno esistenziale*), που διαμορφώθηκαν από την ιταλική νομολογία. Τέλος, από τη

σύγκριση της ελληνικής και της ιταλικής προσέγγισης του εξεταζόμενου ζητήματος συνάγονται ενδιαφέροντα ερμηνευτικά και δικαιοπολιτικά συμπεράσματα για το ελληνικό δίκαιο.

2.10. Η κληρονομική διαδοχή γενικά (άρθρα 1710-1715 Α.Κ.), σε: Γεωργιάδη, Σύντομη Ερμηνεία του Αστικού Κώδικα, ΣΕΑΚ II, Δίκαιο & Οικονομία - Π.Ν. Σάκκουλας, 2013, σ. 1140-1159.

Η δημοσίευση συνιστά ερμηνεία των διατάξεων του πρώτου κεφαλαίου του Κληρονομικού Δικαίου του Α.Κ. που αφορούν την κληρονομική διαδοχή γενικά. Κατά την ερμηνεία της θεμελιώδους διάταξης ΑΚ 1710 εξετάζονται η έννοια και τα χαρακτηριστικά της κληρονομικής διαδοχής, παρουσιάζονται συνοπτικά οι λόγοι επαγωγής της κληρονομίας (νόμος και διαθήκη), εξετάζεται επίσης ο θάνατος ως προϋπόθεση της κληρονομικής διαδοχής, ενώ το μεγαλύτερο μέρος της ανάλυσης αφιερώνεται στο αντικείμενο της κληρονομικής διαδοχής και ιδίως στον προσδιορισμό των κληρονομητών και ακληρονόμητων εννόμων σχέσεων. Ακολουθεί η ερμηνεία των διατάξεων που αφορούν την ύπαρξη κληρονόμου κατά τον χρόνο επαγωγής της κληρονομίας (ΑΚ 1711), καθώς και το περιεχόμενο της διαθήκης (ΑΚ 1712-1715). Ειδικότερα, σε σχέση με το περιεχόμενο της διαθήκης, αντικείμενο εξέτασης αποτελούν η ελευθερία του διατιθέναι, τα εννοιολογικά χαρακτηριστικά της διαθήκης και το περιεχόμενο της διαθήκης, ιδίως η εγκατάσταση κληρονόμου με διαθήκη (ΑΚ 1712), καθώς και ο αποκλεισμός από την εξ αδιαθέτου διαδοχή (αποκλήρωση υπό ευρεία έννοια, ΑΚ 1713), ενώ παρουσιάζονται συνοπτικά θεμελιώδη ζητήματα σχετικά με την έννοια και τον σκοπό της κληροδοσίας (ΑΚ 1714) και του τρόπου (ΑΚ 1715).

Κατά την ερμηνεία των ανωτέρω άρθρων εξετάζονται θεμελιώδη ζητήματα του κληρονομικού δικαίου με συσχέτιση και προς τις ειδικότερες σχετικές διατάξεις.

2.11. Τρόπος (άρθρα 2011-2016 Α.Κ.), σε: Γεωργιάδη, Σύντομη Ερμηνεία του Αστικού Κώδικα, ΣΕΑΚ II, Δίκαιο & Οικονομία - Π.Ν. Σάκκουλας, 2013, σ. 1625-1636.

Πρόκειται για ερμηνεία των άρθρων του Α.Κ. που αφορούν τον νομικό θεσμό του τρόπου στο κληρονομικό δίκαιο. Κατά την ερμηνεία των σχετικών διατάξεων, προτάσσονται εισαγωγικές παρατηρήσεις, στις οποίες κυρίως γίνεται αναφορά ορισμένων ειδικών μορφών τρόπου με διάκρισή τους από συγγενείς έννοιες, καθώς και συνοπτική αναφορά στη φορολογική αντιμετώπιση του τρόπου. Ακολουθεί η ερμηνεία των επιμέρους διατάξεων που αφορούν το νομοθετικό πλαίσιο που διέπει κατ'αρχήν τον τρόπο (ΑΚ 2011), τον καθορισμό του σκοπού και των προσώπων υπέρ των οποίων τάσσεται ο τρόπος (ΑΚ 2012-2013), τα πρόσωπα που μπορούν να αξιώσουν την εκπλήρωση του τρόπου (ΑΚ 2014), την ακυρότητα του τρόπου (ΑΚ 2015), καθώς και τις συνέπειες αδυναμίας εκτέλεσης του τρόπου (ΑΚ 2016).

Κατά την ερμηνεία των ανωτέρω διατάξεων εξετάζονται ιδιαίτερα δυσχερή ζητήματα τα οποία δεν έχουν αποτελέσει έως τώρα αντικείμενο διεξοδικής επεξεργασίας. Η δημοσίευση συνιστά λοιπόν μία σημαντική συμβολή στην πλήρωση κενών ως προς τον τρόπο αντιμετώπισης των σχετικών ζητημάτων.

2.12. **Adults with Incapacity. Greek Report**, σε: *G. Ashton* (επιμ.), *Court of Protection Practice 2012*, Jordan Publishing: Bristol 2012, σ. 1983-1996· *Court of Protection Practice 2013*, Jordan Publishing: Bristol 2013, σ. 2095-2108 .

Πρόκειται για παρουσίαση της αντιμετώπισης ζητημάτων σχετικών με τη δικαιοπρακτική (αν)ικανότητα ενηλίκων στην ελληνική έννομη τάξη. Περιλαμβάνεται στο έργο «*Court of Protection Practice*», το οποίο το οποίο εκδίδεται κάθε χρόνο και απευθύνεται κυρίως σε δικηγόρους και δικαστές του Ηνωμένου Βασιλείου, που επιλαμβάνονται υποθέσεων που αφορούν τη δικαιοπρακτική (αν)ικανότητα ενηλίκων.

2.13. **Disgorgement of Profits in Greece**, σε: *E.H. Hondius/ A. Janssen* (επιμ.), *Disgorgement of Profits*, Springer: Berlin/Heidelberg (υπό δημοσίευση) = *Revue Hellénique de Droit International*, τόμ. 67, 2014, σ. 317-337 (υπό δημοσίευση).

Η δημοσίευση υποβλήθηκε ως ελληνική εθνική εισήγηση στο 19ο Συνέδριο της Διεθνούς Ακαδημίας Συγκριτικού Δικαίου με θέμα «*Η αποστέρηση κερδών από παράνομη δραστηριότητα (disgorgement of profits)*» (Βιέννη, Ιούλιος 2014).

Με αφετηρία τη διαπίστωση ότι η αποστέρηση από ορισμένο πρόσωπο των ωφελειών που άντλησε από παράνομη δραστηριότητα μπορεί να επιτευχθεί στο ελληνικό δίκαιο με τα μέσα του ποινικού, του διοικητικού αλλά και του ιδιωτικού δικαίου, επικεντρώνεται ακολούθως η ανάλυση στα μέσα του ιδιωτικού δικαίου (υπό I). Επειδή στο ελληνικό δίκαιο δεν προβλέπεται μια γενική νομική βάση για τη θεμελίωση της αξίωσης απόδοσης του κέρδους από παράνομη δραστηριότητα, εξετάζονται διάφορες επιμέρους δυνατότητες θεμελίωσης της σχετικής αξίωσης. Ειδικότερα εξετάζονται η δυνατότητα θεμελίωσης στο πλαίσιο της αξίωσης αποζημίωσης (υπό II), καθώς και εναλλακτικές δυνατότητες θεμελίωσης στη βάση της μη γνήσιας διοίκησης αλλοτρίων, στον αδικαιολόγητο πλουτισμό ή στο πλαίσιο της απόδοσης του οφέλους ως «*περιελθόντος*» (υπό III). Επίσης, αντικείμενο εξέτασης αποτελούν και τα καλούμενα «*λειτουργικά ισοδύναμα*» της αξίωσης απόδοσης οφέλους (υπό IV), όπως π.χ. η αξίωση ικανοποίησης της ηθικής βλάβης του ζημιωθέντος, ιδίως στην περίπτωση οικονομικής εκμετάλλευσης στοιχείων της προσωπικότητας από τρίτον, καθώς και μέσα συλλογικής προστασίας, όπως ιδίως η συλλογική αγωγή ενώσεις καταναλωτών.

Στις τελικές παρατηρήσεις (υπό V), μετά τη διαπίστωση ότι οι δυνατότητες θεμελίωσης της υποχρέωση απόδοσης κέρδους από την άσκηση παράνομης δραστηριότητες είναι διάσπαρτες στο ιδιωτικό δίκαιο,

διατυπώνονται και ενδιαφέρουσες προτάσεις de lege ferenda. Ειδικότερα, λαμβάνοντας υπόψη ότι κατά τη σύγχρονη εποχή η οικονομική αξία των άυλων αγαθών βαίνει αυξανόμενη, ενώ αντίστοιχα πληθαίνουν και οι τρόποι προσβολής τους, προτείνεται ως σκοπιμότερη de lege ferenda η αναγνώριση μιας γενικής αξίωσης για απόδοση του παράνομα κτηθέντος οφέλους. Με τον τρόπο αυτό κρίνεται ότι προάγεται και η πρόληψη της άσκησης παράνομης δραστηριότητας, η οποία ως στόχος λογικά προηγείται της αποκατάστασης της ζημίας.

2.14. Italian Law in Greece, σε: *M. Bussani* (επιμ.), *Science, Case-Law, Legislation: Italian Law in Europe (1861-2013)*, *Annuario di diritto comparato e di studi legislativi 2014*, Edizioni Scientifiche Italiane: Naples 2014 (υπό δημοσίευση) = *Italian Influence on Greek Law*, σε: Τιμ. Τόμο Σπυρ. Βλ. Βρέλλη, Νομική Βιβλιοθήκη: Αθήνα 2014, σ. 1107-1119.

Στη δημοσίευση αναδεικνύονται τα κυριότερα δείγματα ιταλικής επιρροής στο ελληνικό ιδιωτικό δίκαιο, χωρίς όμως να λείπουν οι αναφορές στο ποινικό και στο συνταγματικό δίκαιο. Παρουσιάζονται εκφάνσεις της ιταλικής επιρροής στο ελληνικό δίκαιο, όχι μόνο κατά το παρελθόν, αλλά και πρόσφατες, όπως η ιταλική επιρροή που μπορεί να ανευρεθεί κατά την τελευταία δεκαετία στο δίκαιο των αδικοπραξιών. Συγκεκριμένα, η ελληνική νομολογία, στο πλαίσιο της ερμηνείας του άρθρου ΑΚ 931, για την αποζημίωση στην περίπτωση αναπηρίας ή παραμόρφωσης του ζημιωθέντος, φαίνεται να υιοθετεί, αν και σιωπηρά, την έννοια της «βιολογικής ζημίας» (*danno biologico*), που ανέπτυξε αρχικά η ιταλική νομολογία και στη συνέχεια υιοθέτησε και ο Ιταλός νομοθέτης.

Η εργασία αποτελεί έκφραση ενός πολύ ενδιαφέροντος διαλόγου της ελληνικής νομικής επιστήμης με το ιταλικό δίκαιο.

2.15. Ερμηνεία άρθρων 170-172 Α.Κ. (Δήλωση προς ανάκανο - Δήλωση προς περιορισμένα ικανό), σε: *Απ. Γεωργιάδη - Μ. Σταθόπουλου* (επιμ.), *Αστικός Κώδικας. Κατ' άρθρο ερμηνεία*, τόμ Ι, έκδ. 2, Δίκαιο και Οικονομία - Π.Ν. Σάκκουλας: Αθήνα [25 σελ.] (υπό δημοσίευση).

Πρόκειται για ερμηνεία των άρθρων του Α.Κ. που αφορούν το κύρος δήλωσης της βούλησης προς πρόσωπο ανάκανο για δικαιοπραξία (ΑΚ 170-171) ή περιορισμένα ικανό (ΑΚ 172). Η ανάλυση των επί μέρους άρθρων είναι διεξοδική και καλύπτει με πληρότητα όλα των επιμέρους ζητήματα που ανακύπτουν κατά την εφαρμογή των σχετικών διατάξεων. Στην ανάλυση έχει αξιοποιηθεί σχετική ελληνική, αλλά και ξενόγλωσση βιβλιογραφία.

2.16. The Changing Concept of 'Family' and Challenges for Family Law in Greece, σε: *J. M. Scherpe* (επιμ.), *Research Handbook on European Family Law*, Edward Elgar Publishing: Cheltenham/Camberley 2015 [21 σελ.] (υπό δημοσίευση)

Η δημοσίευση συνίσταται στη συγγραφή του κεφαλαίου για την Ελλάδα στο συλλογικό έργο «Research Handbook on European Family Law» και βασίζεται σε προηγούμενο κείμενο των Αχ. Κουτσοράδη και Μ. Χατζηαντωνίου. Σκοπός της συμβολής είναι να παράσχει στον αναγνώστη μία κριτική εποπτεία του ελληνικού οικογενειακού δικαίου, συνδέοντας παράλληλα τις νομικές ρυθμίσεις με την κοινωνική πραγματικότητα.

2.17. **Künstliche Fortpflanzung in Griechenland**, σε: *A. Dutta/ D. Schwab/ P. Gottwald/ D. Henrich/ M. Löhnig* (επιμ.), *Künstliche Fortpflanzung und Europäisches Familienrecht*, Gieseking Verlag: Bielefeld 2015 [21 σελ.] (υπό δημοσίευση).

Η δημοσίευση βασίζεται στην αντίστοιχη εισήγηση στο 12ο Symposium für Europäisches Familienrecht (Regensburg Γερμανίας, Οκτώβριος 2014), με θέμα την τεχνητή αναπαραγωγή. Μετά μια σύντομη εισαγωγή, με αναφορά στη θεμελίωση του δικαιώματος αναπαραγωγής στο άρθρο 5 παρ. 1 Συντ. και στη θέσπιση στην Ελλάδα των ν. 3089/2002 και 3305/2005 που ερείδονται στην εν λόγω συνταγματική επιταγή, επιχειρείται η κριτική παρουσίαση της ελληνικής ρύθμισης για την ιατρικώς υποβοηθούμενη αναπαραγωγή, με χωριστή αναφορά στις επιμέρους περιπτώσεις τεχνητής γονιμοποίησης. Τέλος επιχειρείται μία γενική αξιολόγηση του ελληνικού νομικού πλαισίου για την τεχνητή γονιμοποίηση και εντοπίζονται επί μέρους σημεία τα οποία κατά τη γνώμη της υποψηφίας θα ήταν σκόπιμο να επανεξεταστούν.

3. Παρατηρήσεις σε δικαστικές αποφάσεις

- 3.1. Παρατηρήσεις σε ΜΠρΑθ 3489/2008 [Αποζημίωση από αδικοπραξία], ΕφΑΔ 2010, 49-52.
- 3.2. Παρατηρήσεις σε ΠΠρΘεσ 2438/2009 [Υιοθεσία ανηλίκου], ΕφΑΔ 2010, 314-316.
- 3.3. Παρατηρήσεις σε ΠΠρΑθ 16/2008 [Δικαίωμα προσωπικότητας], ΕφΑΔ 2010, 814-816.
- 3.4. Παρατηρήσεις σε ΑΠ 123/2010 [Αποζημίωση σε περίπτωση αναπηρίας], ΕφΑΔ 2011, 746-750.

4. Λοιπές δημοσιεύσεις

4.1. Βιβλιοκρισίες

Μεταξύ των υποβαλλόμενων δημοσιεύσεων της υποψηφίας περιλαμβάνονται και οι ακόλουθες τρεις βιβλιοκρισίες, από τις οποίες επιβεβαιώνεται η συμμετοχή της στον σύγχρονο διεθνή επιστημονικό διάλογο.

4.1.1. Βιβλιοκρισία: *P. Gottwald* (επιμ.), *Effektivität des Rechtsschutzes vor staatlichen und privaten Gerichten* (2006), *Revue Hellénique de Droit International* 2009, σ. 438-439.

4.1.2. Βιβλιοκρισία: *A. Bonomi/ M. Steiner* (επιμ.), *Les pactes successoraux en droit comparé et en droit international privé* (2008), *Rechts Zeitschrift für ausländisches und internationales Privatrecht* 2011, σ. 147-151.

4.1.3. Βιβλιοκρισία: *G. Brüggemeier*, *Modernising Civil Liability Law in Europe, China, Brazil and Russia* (2011), *Revue Hellénique de Droit International* 2012, σ. 717-721.

4.2. Υποβληθέν δοκίμιο εργασίας (*working paper*)

Product liability – Greek report, Common Core of European Private Law – Product Liability Group, υπό την επιμέλεια των *J. Page*, *M. Jozon* και *M. Pilgerstorfer* [51 σελ.].

Πρόκειται για την ελληνική εισήγηση σε ζητήματα ευθύνης του παραγωγού για ελαττωματικά προϊόντα, που υποβλήθηκε το 2012 στην Επιτροπή «Product Liability» του προγράμματος «Common Core of European Private Law». Οι εθνικές εισηγήσεις θα περιληφθούν σε συλλογικό που θα υποβληθεί προς δημοσίευση στον εκδοτικό Cambridge University Press.

Δ. Συνολική αξιολόγηση – Πόρισμα

Λαμβάνοντας υπόψη τα ανωτέρω, θεωρώ ότι η κ. Ζερβογιάννη συγκεντρώνει πλήρως όλες τις απαιτούμενες τυπικές και ουσιαστικές προϋποθέσεις για την εκλογή στη βαθμίδα του Επίκουρου Καθηγητή. Ειδικότερα, στο συγγραφικό της έργο, το οποίο εκτείνεται σε ολόκληρο το αστικό δίκαιο, αλλά και σε κλάδους πέραν αυτού, η υποψήφια αποδεικνύει ότι διαθέτει στέρεη δογματική συγκρότηση σε συνδυασμό με αξιοσημείωτη ικανότητα κριτικής σκέψης. Κινείται με άνεση σε ζητήματα μεθοδολογίας του δικαίου. Κατά την ανάλυση των εξεταζόμενων ζητημάτων, εκτός από τη συγκριτική επισκόπηση των προβλημάτων και την αναγωγή στις γενικές αρχές του δικαίου, αναδεικνύεται συχνά και η σημασία της οικονομικής ανάλυσης του δικαίου. Επίσης, στο έργο της, ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζουν όχι μόνο οι προτεινόμενες ερμηνευτικές λύσεις *de lege lata*, αλλά και οι *de lege ferenda* παρατηρήσεις της. Τέλος, αξιοσημείωτη είναι η συμμετοχή της στον διεθνή επιστημονικό διάλογο, η οποία επιβεβαιώνεται και από παραπομπές σε δημοσιεύσεις της από συγγραφείς της αλλοδαπής. Παράλληλα, η υποψήφια διαθέτει πλούσια διδακτική εμπειρία, σε ευρύ πεδίο γνωστικών αντικειμένων.

Κατόπιν όλων αυτών, πιστεύω ότι το συνολικό έργο της υποψηφίας θεμελιώνει με βεβαιότητα τις προοπτικές περαιτέρω ακαδημαϊκής εξέλιξής της

και συνεπώς ότι συντρέχουν όλα τα απαιτούμενα προσόντα για την εκλογή της
στη βαθμίδα του Επίκουρου Καθηγητή.

Ο Αξιολογητής

Μιχ. Κ. Αυγουστιαγάκης